

Ocupació i dones immigrades extracomunitàries a Catalunya

Introducció

Alba Garcia Sánchez
Secretària de Dones,
Diversitats i Polítiques
LGTBI i de Temps
Socials-Laborals
CCOO Catalunya

John Diop Diouf
Polítolleg i postgraduat
en Gènere i Igualtat -
Administratiu a
l'Ajuntament de
Badalona

Existeix una diversitat de causes de l'increment de les migracions al món, entre les que destaquen aquells factors que són sistèmics del model econòmic capitalista i que les propicien. Dit d'una altra manera, hi ha, d'una banda, factors d'expulsió (*push factors*) dels països d'origen, per exemple, aquells basats en la modificació abrupta dels models econòmics que foragiten els i les seves nacionals a través d'una davallada en els salaris i un creixement de la desocupació. I d'altra banda, també hi ha uns factors d'atracció de migrants cap a determinants països (*pull factors*) com són la demanda de mà d'obra i les oportunitats de trobar una feina en els països receptors. Tot aquest procés, és la conseqüència de “mesures d'ajustament” impulsades des dels països desenvolupats mitjançant el Fons Monetari Internacional (FMI) o el Banc Mundial per a què els països en vies de desenvolupament accedeixin al finançament. Així, la globalització del capitalisme i les seves aplicacions econòmiques, especialment les polítiques comercials amb la liberalització de sectors com el comerç d'armes, o de diners tenen conseqüències directes per a molts estats que es veuen obligats a unes regles del joc que prioritzen els rèdits i els interessos d'empreses i capitals i deixen de banda el creixement, la prosperitat i el benestar dels seus propis països i de la seva pròpia població.

Situació de les dones estrangeres

A Catalunya la població estrangera representa^[1] el 14,01% de la població catalana, un 10,1% de la població espanyola, essent les dones en ambdós territoris gairebé paritària. En aquesta línia, es poden distingir clarament dos patrons d'immigració^[2] femenina: d'una banda, les dones que emigren a través del reagrupament familiar, entre les quals predominen les dones africanes; de l'altra, les dones que inicien la cadena migratòria i que arriben a Catalunya per cercar feina, atretes per la demanda de força de treball femenina en sector serveis, especialment, en el

servei domèstic i el treball de cura (persones grans, infants, persones dependents). Dins d'aquest segon grup, destaquen les dones llatinoamericanes[3].

Nacionalitats extracomunitàries més presents a Catalunya

Nacionalitat	Població del país	% sobre la població estrangera	% Dones	% Homes
Marroc	207.082	19,89	45,60	54,40
Xina	57.239	5,5	50,34	49,66
Pakistan	44.202	4,24	28,55	71,45
Bolívia	30.655	2,94	57,98	42,02
Hondures	27.907	2,68	71,99	28,01
Equador	26.696	2,56	47,65	52,35
Colòmbia	26.406	2,54	54,98	45,02
Rússia	23.599	2,27	65,45	34,55
Índia	21.430	2,06	35,27	64,73
Ucraïna	21.317	2,05	54,63	45,37
Senegal	20.323	1,95	25,40	74,60

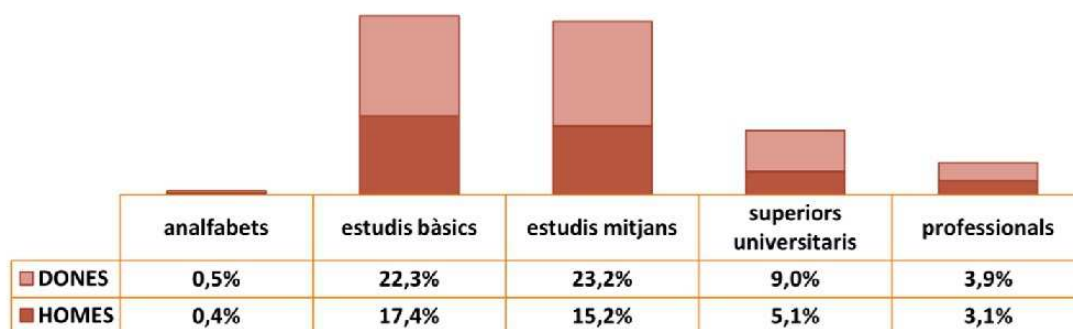
Font: Elaboració pròpia dades IDESCAT 2017

A finals de 2017 les dones estrangeres[4] eren el 52% de la població estrangera en edat de treballar. Per contra, el seu índex d'ocupació, activitat i desocupació era molt poc proporcional en relació amb el seu pes si es compara amb els mateixos índexs dels homes estrangers.

Quant a la formació les dones immigrades actives tenen un nivell formatiu[5] lleugerament superior al dels homes estrangers i, en termes generals, disposen de més formació amb relació als homes estrangers però es donen diferències segons la procedència.

Cal remarcar que el nivell d'estudis de dones i homes difereix molt entre la població que treballa en la població desocupada. Tanmateix, la formació de les dones immigrades no varia substancialment en referència a les dones espanyoles.

Nivell d'estudis

Font: Memòria 2017 sobre les persones ateses a la xarxa d'oficines del Centre d'Informació de Treballadors Estrangers (CITE)

La taxa d'activitat dels homes continua essent més gran que la de les dones, ja hagin nascut a Espanya o fora d'Espanya.

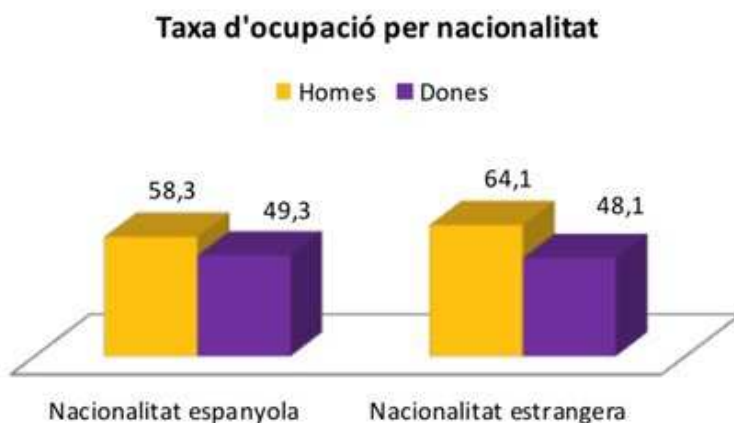
La diferència en la taxa d'activitat^[6] entre dones i homes nascuts fora d'Espanya és de 15 punts desfavorables per a les dones. Aquesta diferència s'ha reduït des de 2015 perquè la taxa d'activitat dels homes nascuts fora d'Espanya ha disminuït 4,2 punts mentre que la de les dones ha augmentat 1 punt.

La taxa d'activitat de les persones de nacionalitat estrangera és més alta que la de les de nacionalitat espanyola (més en els homes, 15,5 punts per sobre, que en les dones, 10,2 punts per sobre).

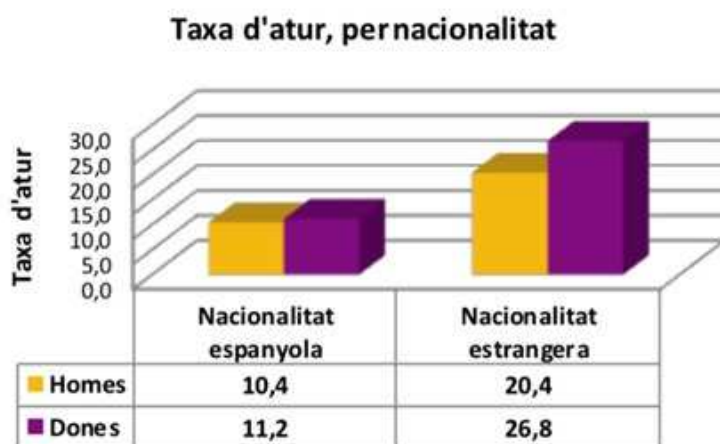
Font: Informe. Les condicions de vida i de treballs de les dones, 8 M, CCOO, 2018. (microdades EPA Catalunya, 4t trimestre 2017)

La taxa d'ocupació[7] per a les dones estrangeres i autòctones és similar. Així, l'ocupació dels homes estrangers s'ha mantingut i en canvi la de les dones estrangeres ha minvat, causa probable de l'ocupació informal, treball irregular, potser agreujada per la crisi.

Font: Informe. Les condicions de vida i de treballs de les dones, 8 M, CCOO, 2018. (microdades EPA Catalunya, 4t trimestre 2017)

Respecte a la taxa d'atur[8] de les persones de nacionalitat estrangera duplica la taxa d'atur de la població espanyola. 1 de cada 4 dones immigrades que vol formar part del mercat laboral està en situació d'atur.

Font: Informe. Les condicions de vida i de treballs de les dones, 8 M, CCOO, 2018. (microdades EPA Catalunya, 4t trimestre 2017)

La segmentació laboral

Diversos estudis mostren com en relació amb els homes immigrants les dones tenen una major concentració[9] en un menor nombre de sectors i en determinades ocupacions, principalment del sector sanitari, tan en perfils qualificats com perfils poc qualificats. Tot això és el resultat d'una sèrie de processos discriminatoris que tenen a veure més amb la confluència de diversos factors[10] de desigualtat (gènere, classe social, ètnia, nacionalitat...) que interactuen de manera simultània a través de les normatives, les pràctiques i els discursos més que amb el fet formatiu de les dones. Igualment, existeix un número significatiu de dones estrangeres[11] relacionades amb la prostitució i amb la indústria del sexe - resultat del tràfic de persones per a l'explotació sexual-.

Distribució de les dones estrangeres ocupades per branques d'activitat, segons les zones geogràfiques d'origen. Catalunya 4t trimestre 2016

	Unió Europea	Resta d'Europa	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Comerç				36,4 %		13,6 %
Hostaleria	21,6 %		22,3 %			21,5 %
Administració i serveis auxiliars			9,7 %			7,9 %
Treball de la llar			38,8 %			23,8 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

Seguidament, es pot observar que el percentatge de dones estrangeres[12] en l'hostaleria i sobretot en el treball de la llar és superior tant al percentatge d'homes estrangers com al de dones de nacionalitat espanyola. Mentre els homes estrangers presenten majors percentatges en la indústria manufacturera i el comerç i les dones de nacionalitat espanyola presenten majors percentatges en sanitat i també en comerç, les dones estrangeres reparteixen el seus efectius en més d'un 45 % en el treball de la llar i l'hostaleria.

Distribució de l'ocupació estrangera per branques d'activitat segons el sexe, a les 10 primeres branques amb més ocupació estrangera a Catalunya

	Home	Dona	Total
Hostaleria	12,2 %	21,5 %	16,4 %
Comerç	17,1 %	13,6 %	15,5 %
Indústries manufactureres	19,5 %	7,9 %	14,2 %
Treball de la llar	*	23,8 %	11,6 %
Construcció	14,5 %	*	8,1 %
Administració i serveis auxiliars	4,2 %	7,9 %	5,9 %
Transport i emmagatzematge	7,5 %	*	5,4 %
Activitats profess. científ. i tècniques	4,4 %	4,3 %	4,3 %
Sanitat i serveis socials	*	6,8 %	3,8 %
Informació i comunicacions	3,7 %	*	3,1 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

Les dades^[1] revelen que més de la meitat de les dones que es dediquen al treball de la llar són de nacionalitat estrangera.

Distribució per nacionalitat de les dones ocupades en cada branca d'activitat a les 10 primeres branques amb més ocupació femenina a Catalunya

	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Comerç	90,9 %	9,1 %	100,0 %
Sanitat i serveis socials	93,6 %	6,4 %	100,0 %
Indústries manufactureres	90,5 %	9,5 %	100,0 %
Educació	96,0 %	*	100,0 %
Hostaleria	69,5 %	30,5 %	100,0 %
Activitats prof. científ. i tècniques	92,0 %	8,0 %	100,0 %
Treball de la llar	49,3 %	50,7 %	100,0 %
Admó pública i Seguretat Social	98,5 %	*	100,0 %
Administració i serveis auxiliars	81,5 %	18,5 %	100,0 %
Altres serveis	92,8 %	*	100,0 %
Total	87,6 %	12,4 %	100,0 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

Distribució de les dones ocupades per branques d'activitat segons nacionalitat, a les 10 primeres branques amb més ocupació estrangera a Catalunya

	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Comerç	19,2 %	13,6 %	18,5 %
Sanitat i serveis socials	14,1 %	6,8 %	13,2 %
Indústries manufactureres	10,6 %	7,9 %	10,3 %
Educació	10,8 %	*	9,9 %
Hostaleria	6,9 %	21,5 %	8,7 %
Activitats proficient i tècniques	7,0 %	4,3 %	6,7 %
Treball de la llar	3,3 %	23,8 %	5,8 %
Admó pública i Seguretat Social	6,4 %	*	5,7 %
Administració i serveis auxiliars	4,9 %	7,9 %	5,3 %
Altres serveis	3,6 %	*	3,4 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

Les treballadores de la llar^[14]

Les dones nacionals de Bolívia i Hondures representen gairebé el 40% de les dones estrangeres del sector.

Més del 70% d'aquestes treballadores estrangeres declaren tenir una relació laboral indefinida. S'ha de destacar que el contracte indefinit al servei domèstic incorpora el concepte de desistiment permetent a qui dona feina acomiadar la treballadora, sense cap justificació, amb una indemnització de 12 dies per any treballat i un màxim de sis mensualitats.

Tipus de relació laboral de les treballadores de la llar estrangeres. Catalunya 4t trimestre 2016

	Percentatge sobre el total
Indefinida	71,6 %
Temporal	28,4 %
Total	100,0 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

De les que tenen contracte temporal la major part declaren que és un contracte verbal, és a dir, no tenen cap contracte però, d'acord a la legislació, els únics contractes verbals són contractes indefinits.

Tipus de contracte temporal de les treballadores de la llar. Catalunya 4t trimestre 2016

	Percentatge sobre el total de temporals
Obra o servei determinat	36,7 %
Verbal	55,9 %

Font: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017, CERES, CCOO

La bretxa salarial^[15] impacta fortament en les dones estrangeres

La discriminació salarial és doble: per ser dona i per ser nascuda fora d'Espanya. Tenen una bretxa salarial del 20% respecte dels homes nascuts fora d'Espanya, del 28,9% respecte de les dones nascudes a Espanya i una bretxa del 46,6% respecte dels homes nascuts a Espanya.

Font: Informe. Les condicions de vida i de treballs de les dones, 8 M, CCOO, 2018. (microdades EPA Catalunya, 4t trimestre 2017)

Consideracions finals

La legislació d'estrangeria promou activament la segregació professional de les persones estrangeres mitjançant la concessió d'autoritacions de residència per aquelles feines de difícil cobertura per població nacional.

La pobresa a Catalunya té rostre femení i, per aquest fet, ser dona i immigrant encara avui és sinònim de pobresa i, en ocasions, els afegitons d'origen cultural o ètnic encara són una llast en l'ocupabilitat.

"La pobresa a Catalunya té rostre femení i, per aquest fet, ser dona i immigrant encara avui és sinònim de pobresa"

En suma, les dones estrangeres estan en pitjor situació que els homes estrangers i que les dones espanyoles perquè pateixen major desocupació, treballen més en l'economia submergida i a jornada parcial, no obstant això, tenen una taxa d'activitat superior a les dones espanyoles.

Treballen en una proporció més alta que les espanyoles en feines sense qualificació a la restauració i especialment al treball de la llar, on les dones estrangeres són més de la meitat de les treballadores del sector.

La seva concentració en el treball de la llar, la situació administrativa precària, el règim especial del sector i el desconeixement del seus drets afavoreixen que en el sector hi hagi impunitat amb l'establiment de relacions de semi-esclavitud, d'assetjament sexual i d'abús verbal. Tot això és un símptoma que la igualtat entre dones i homes continua sent una quimera llunyana evidenciada també perquè sovint el treball de cures i domèstic s'externalitza perquè el facin altres dones, majoritàriament immigrades, que alhora necessiten d'altres dones per atendre les seves necessitats domèstiques i de cura, el que es coneix com a les cadenes globals de les cures, en comptes de promoure la corresponsabilitat entre homes i dones.

Per tot això, d'una banda, des d'una part del feminisme és urgent abandonar la visió eurocèntrica de classes mitjanes i benestants per establir una perspectiva més àmplia i interclassista (interseccionalitat) i integradora exigint drets per a totes les dones amb independència del seu origen i nacionalitat. I d'altra banda, políticament, és imperiós que Espanya signi el conveni 189 de l'Organització Internacional del Treball sobre el treball de la llar per incloure a les persones d'aquest col·lectiu en el règim general com una eina per aturar les situacions d'abús i, sobretot,

per valorar i visibilitzar el treball de cura. Així com convé millorar les taxes d'activitat de les dones africanes i lluitar contra la discriminació de les musulmanes que porten el mocador. Per altra banda, és imprescindible transferir a les comunitats autònomes l'homologació d'estudis universitaris i reduir els temps d'homologació d'estudis per tal d'aprofitar tot el capital humà i garantir la igualtat d'oportunitats real i efectiva per a tothom.

CITACIONS

1. (INE, 2018)
2. (IDESCAT, 2018)
3. (CCOO, 2012)
4. (GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al., 2018)
5. (UGT, 2010)
6. (GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al., 2018)
7. (GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al., 2018)
8. (GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al., 2018)
9. (RUBIN Jennifer; RENDALL Michael S. et al., 2008)
10. (PARELLA, 2010)
11. (RUBIN Jennifer; RENDALL Michael S. et al., 2008)
12. (GARRELL BALLESTER Daniel; BERTRAN BRUGUERA Carles, 2017)
13. (GARRELL BALLESTER Daniel; BERTRAN BRUGUERA Carles, 2017)
14. (GARRELL BALLESTER Daniel; BERTRAN BRUGUERA Carles, 2017)
15. (GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al., 2018)

BIBLIOGRAFIA

BEDOYA MURIEL, Maria Helena. "CITE: 30 años empoderando a las personas para la defensa de sus derechos fundamentales". A: 30 anys construint igualtat i ciutadania, CITE (CCOO). Barcelona: 2017. p. 93-103.

CATALÁN I PIÑOL Maria Carme y GARCIA SÁNCHEZ Alba. "Dones

immigrades". A: 30 anys construint igualtat i ciutadania, CITE (CCOO). Barcelona: 2017. p. 141-152.

JULIANO CORREGIDO Maria Dolores "Los nuevos modelos de investigación y la migración de las mujeres", *Ankulegi -Revista de Antropología Social*.1999, n. especial, p.29-42

JULIANO CORREGIDO Dolores "Migración y refugio". A: 30 anys construint Igualtat i Ciutadania, CITE (CCOO). Barcelona: 2017, p. 127-140.

GARCIA MORERA Auri. *Les 4 formes de discriminació dels musulmans segons Amnistia Internacional*. Diari Ara [en línia] 24 de març 2011 [20 setembre 2018]. Disponible a internet:
<https://www.ara.cat/societat/formes-discriminacio-musulmans-amnistia-internacional_0_688131335.html>

GARCIA SÁNCHEZ Alba; SANDALINAS FÉLEZ Lidia et al. "Informe: Les condicions de vida i de treballs de les dones. Informe 8 de març 2018. Dia internacional de les dones [en línia] CCOO, març 2018 [20 setembre 2018]. Disponible a internet:
https://www.ccoo.cat/pdf_documents/2018/informe_dones_8M2018.pdf

GARRELL BALLESTER Daniel; BERTRAN BRUGUERA Carles. "Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017.Treballadores de la llar estrangeres" [en línia]. Barcelona: Centre d'estudis i recerca social (CERES) i Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers (CITE), desembre 2017 [consultat: 9 de setembre de 2018]. Disponible a internet:
<https://www.ccoo.cat/pdf_documents/2018/informeCERES_21febrer2018.pdf>

PARELLA RUBIO Sònia. *Dones i Immigració* [en línia]. Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2010. Col·lecció Ciutats i Persones, Articles feministes, núm. 4 [20 setembre 2018]. Disponible a internet:
<https://ddd.uab.cat/pub/estudis/2010/190118/donesimmigracio_a2010n4.pdf>

RUBIN Jennifer; RENDALL Michael S. et al. *Migrant women in the European labour force* [en línia]. RAND Corporation: Santa Monica, 2008. [17 setembre 2018]. Disponible a internet: <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/technical_reports/2008/RAND_TR591.pdf>

SALLÉ ALONSO Maria Ángeles et al. Análisis de la situación laboral de la mujeres inmigrantes .Modalidades de inserción, sectores de ocupación e iniciativas empresariales [en línia]. Madrid: Instituto de la Mujer (Ministerio de Igualdad), 2009. [20 setembre 2018]. Estudios 110. Disponible a internet: <<http://www.inmujer.gob.es/areasTematicas/estudios/serieEstudios/docs/analisisLaborallinmigrantes.pdf>>

Associació d'Ajuda Mútua, d'Immigrants a Catalunya (AMIC). *Dones immigrades i mercat de treball*. [en línia] UGT: Barcelona, 2010. [17 setembre 2018]. Disponible a internet: <http://www.ugt-cat.net/subdominis/premsa/Dona_Immigrada.pdf>

Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers (CITE). *M2017 (Memòria CITE 2017)* [en línia]. Barcelona: 2018 [19 setembre 2018]. Disponible a internet: <https://www.ccoo.cat/pdf_documents/2018/memoria_cite_2017.pdf>

Instituto Nacional de Estadística (INE) [en línia]. [17 setembre 2018] Disponible a internet: <https://www.ine.es/prensa/pad_2018_p.pdf>

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) [en línia] [19 setembre 2018] Disponible a internet: <<https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=12>>

Secretaria de la Dona (CCOO). *Les dones en el mercat de treball a Catalunya* [en línia]. CCOO:Barcelona, 2012. [17 setembre 2018]. Disponible a internet: <https://www.ccoo.cat/pdf_documents/2012/dones_informe_8marc2012.pdf>